

Interview met Ibon Martín

Ik *speel* met Baskische elementen

De Baskische schrijver Ibon Martín kent zijn geboortestreek door en door. Zijn fenomenale kennis over onherbergzame plekken, mythes en (bij)geloof verweeft hij in zijn boeken. Deze 'euscandinavische thrillers' zijn zo populair dat Spaanse lezers met het boek in de hand reizen naar de locaties waar zijn hoofdpersonages leven. Zoals naar het binnenland van de zojuist vertaalde thriller *De schreeuw van de bergen*.

TEKST: AAFKE JOCHEMS FOTO: NINES MINGUEZ

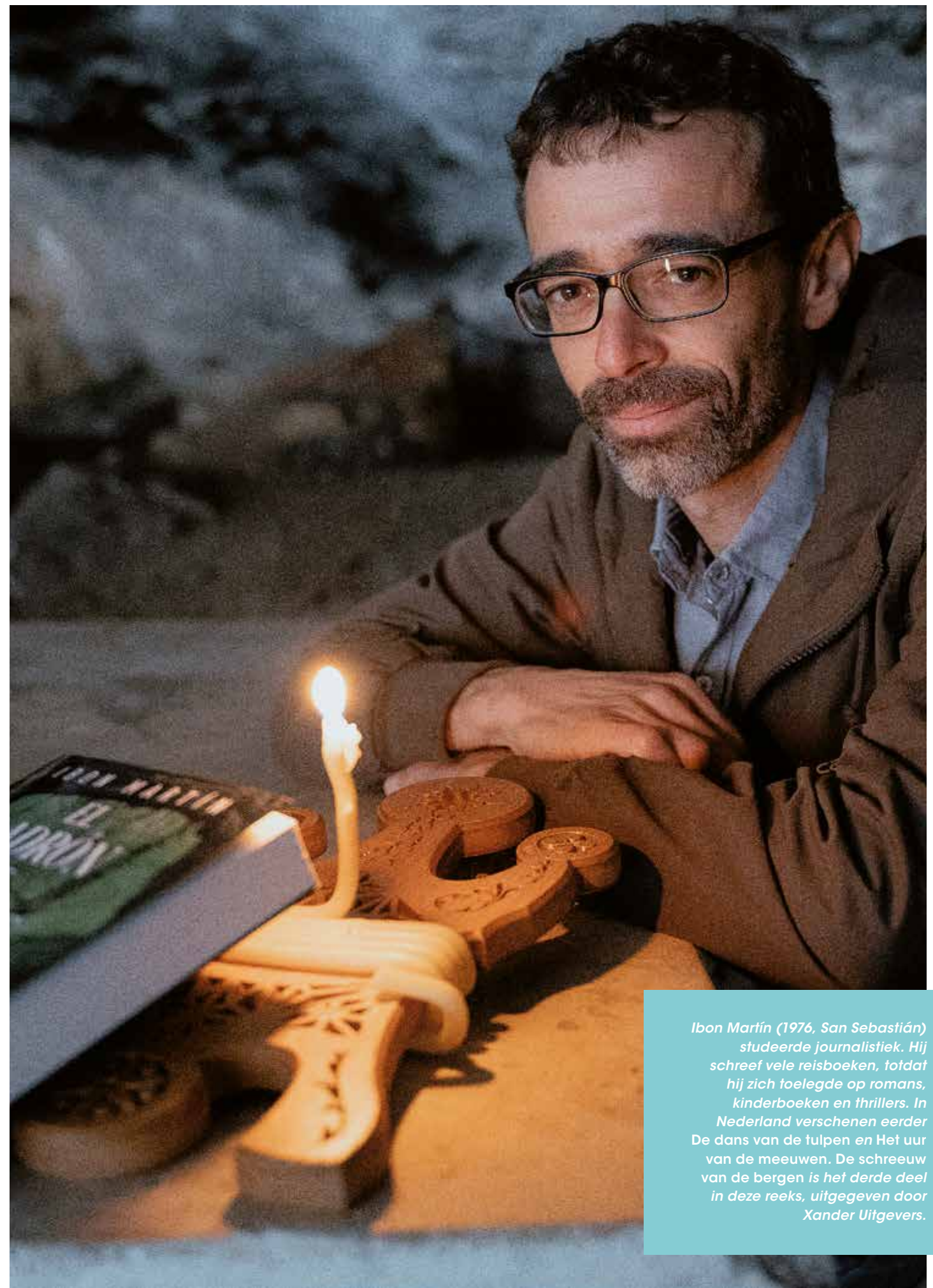
Stomverbaasd was Ibon Martín toen de pastoor de deur van de *ermita* van Sandaili voor hem opende. Voor zich zag hij een altaar bezaaid met babykleertjes. Kleertjes die vrouwen achtergelaten hadden, plus berichtjes voor de heilige Elias. 'Het is een oeroud vruchtbaarheidsritueel dat tot op de dag van vandaag levend is,' licht Ibon toe. 'Vrouwen dompelen zich onder in ijskoud water in een soort badkuip van steen. Op een afgezonderde en mysterieuze plek. Ze laten babykleertjes en berichtjes achter, hopend op een zwangerschap. Ik vroeg de pastoor: deze kleertjes zijn zeker van vele jaren. Nee, antwoordde hij, slechts van dit jaar. Toen wist ik dat deze duistere plek cruciaal zou zijn voor *De schreeuw van de bergen*.'

Beklemmende sfeer

Met dit vruchtbaarheidsritueel begint de eerste moord van wat een seriemoordenaar zal blijken. Deze seriemoordenaar haalt de organen uit de lichamen en maakt een afdruk van de gezichten. Vandaar dat de titel

in het Spaans *El ladrón de rostros* (de gezichtendief) is. De Eenheid Zware Misdrijven van de Ertzaintza (Baskische politie) installeert zich in het nabijgelegen heiligdom Arantzazu om de moordenaar op te sporen. Langs de gevel van de basiliek van Arantzazu staan veertien manshoge beelden van de Baskische kunstenaar Jorge Oteiza. Hij beeldde deze apostelen af zonder organen, waardoor hun romp een open gat is. Net als bij de slachtoffers in *De schreeuw van de bergen*.

'Veel thrillerschrijvers van mijn generatie zijn geïnspireerd door Scandinavische auteurs, zoals Stieg Larsson en Henning Mankell,' vertelt Ibon. 'We spelen net als zij met drie basiselementen. Als eerste het isolement dat we ook in Baskenland kennen, met afgelegen gehuchten aan de kust en in het binnenland. Dan het klimaat. In Baskenland leven we met regen, mist en een woeste zee. Die regen helpt ons om een beklemmende sfeer neer te zetten, zodat de lezer al spanning voelt opkomen nog voordat er iets gebeurt. En als laatste

Ibon Martín (1976, San Sebastián) studeerde journalistiek. Hij schreef vele reisboeken, totdat hij zich toeleegde op romans, kinderboeken en thrillers. In Nederland verschenen eerder *De dans van de tulpen* en *Het uur van de meeuwen*. *De schreeuw van de bergen* is het derde deel in deze reeks, uitgegeven door Xander Uitgevers.

Als een Bask een auto koopt, gaat hij ermee naar Arantzazu om deze door de monniken te laten zegenen

sociale thema's, aanwezig op de achtergrond. Ik noem het thriller *euskandinavo*, een samenvoeging van Euskadi (Baskenland) en Scandinavië.'

Mythologie en geloof

Voordat Ibon dit thrillergenre oppakte, schreef hij reisboeken met honderden trips door Baskenland. Daarvoor toerde hij langs alle uithoeken, meestal te voet, en verdiepte hij zich in geschiedenis, mythologie en (bij)geloof. De kennis die hij in die jaren heeft opgebouwd, lees je terug in zijn met vaart geschreven thrillers. Zo bestaan de plaatsen, mythes en rituelen die hij beschrijft echt, alleen de personages en de moorden zijn verzonnen. Al lezend steek je dan ook heel wat op over Baskenland.

Ibon begint een thriller met een zoektocht naar de precieze setting. Hij heeft dan al een idee van het gebied en trekt er rond. Verder leest hij erover en luistert hij veel; naar mensen die er wonen en naar geluiden van de natuur. 'Voor *De dans van de tulpen*, het eerste deel, heb ik een huis gehuurd in Mundaka, aan de kust waar dat deel zich afspeelt. *De schreeuw van de bergen* speelt zich af in en rond Oñati, een historische plaats in de bergen. Ik kende het al van mijn reisboeken, net als de hooggelegen weidegronden van Urbia, de school voor schaaпsherders en Arantzazu. Door de coronapandemie kon ik echter niet in de bergen verblijven. Ik ging er dagelijks naartoe vanuit mijn woonplaats San Sebastián. Het boek speelt zich af tijdens de coronapandemie. Inwoners mogen Oñati niet uit, waardoor ik een extra dimensie aan de beklemming kon geven.'

'Omdat de locaties voor mijn boeken zo belangrijk zijn, moeten ze een bijzondere aantrekkingskracht hebben,' vervolgt Ibon. 'Want ze geven sfeer weer, waardoor een verhaal in de bergen anders is dan een verhaal aan de kust. Het verhaal van *De schreeuw van de bergen* past niet aan de kust en andersom. In de bergen is geen horizon en weidsheid zoals aan zee, wat claustrofobisch aanvoelt. Maar door die claustrofobie en het isolement is

de Baskische mythologie hier interessanter. Tegelijkertijd kent dit gebied een diepgeworteld katholicisme. Zo is Arantzazu een invloedrijk pelgrimsoord. Als een Bask bijvoorbeeld een auto koopt, gaat hij ermee naar Arantzazu om deze door de monniken te laten zegenen.'

Sociale thema's

Toen Ibon met deze thrillerserie aanving, had hij vier hoofdpersonages voor ogen: twee mannen en twee vrouwen van de Eenheid Zware Misdrijven. Al schrijvende projecteerde hij onbewust delen van zijn eigen persoonlijkheid op de personages van de twee vrouwen, inspecteur Ane Cestero en agent Julia Lizardi. 'Zo zwemt Julia dagelijks in zee, wat ik ook doe. Ane kan niet zonder koffie, net als ik. Als voorbereiding sprak ik met politieagenten. Vooral met vrouwelijke agenten, die maar vijftien procent van het politiekorps uitmaken. Ze vertelden dat het een machowereld is. Politie zijn is niet makkelijk; als vrouw is het nog gecompliceerder. Op straat maar ook tussen je mannelijke collega's. Het begon toevallig, maar gaandeweg merkte ik dat ik via Ane en Julia situaties waar (politie)vrouwen tegenaan lopen aan de kaak kon stellen.'

Machismo, vrouwenhaat, vrouwenhandel en huiselijk geweld zijn sociale thema's die Ibon in zijn thrillers aanhaalt. 'Het huiselijk geweld dat Ane heeft meegemaakt, heb ik ook meegemaakt,' erkent Ibon. 'Ik heb er eigenlijk nooit over kunnen praten toen ik nog thuis woonde. Ik zei niet tegen m'n vrienden: gisteravond heb ik de politie moeten bellen om mijn gewelddadige vader mee te nemen. Ik probeerde een normaal leven te leiden en hoopte dat niemand erachter kwam. Toen ik het in de derde persoon voor het eerste boek opschreef, voelde het als therapie. Ik vertel zoals het mij overkwam, maar dan alsof het met iemand anders is gebeurd, in dit geval Ane. Met mijn boeken hoop ik dat lezers inzien dat huiselijk geweld en andere sociale thema's helemaal niet normaal zijn. Maar ik wil vooral dat ze genieten van de plekken die ik beschrijf en verslingerd raken aan het verhaal.' ■

5 tips van Ibon Martín

1 CALZADA DE SAN ADRIÁN, ZEGAMA

Er zijn verschillende middeleeuwse wegen in Baskenland die de bergen doorkruisen; mijn favoriet is San Adrián. Het geplaveide pad slingert door een magisch beukenbos dat in de herfst goudachtig kleurt. De San Adrián-tunnel is de meest gefotografeerde plek, al gaat de weg nog twee kilometer verder door het bos. Ideaal in het voor- en najaar.

2 TREN DE LAS MARISMAS, URDAIBAI

Deze forensentrein verbindt, via de monding van de Urdaibai, het stadje Gernika met Bermeo. Het is een prachtige manier om naar een van de laatste natuurlijke juwelen van de Baskische kust te kijken. Het langsglijdende landschap verandert elk uur op het ritme van de getijden.

3 VUURTOREN LA PLATA, PASAIA

Het is de plek die mij tot schrijver heeft gemaakt. Een afgezonderde en onbewoonde vuurtoren, 'hangend' aan een klif, die de toegang bewaakt tot de enige fjord aan de Baskische kust. Daar woont

de hoofdpersoon van vier van mijn nog niet in het Nederlands vertaalde romans. Vlakbij is de kustplaats Pasaia, nog steeds authentiek, ondanks dat het vlak bij het toeristische San Sebastián ligt.

4 SAN PEDRO DE ATXARRE, URDAIBAI

Vanuit de trein zijn de moerassen van Urdaibai bijzonder; nog spectaculairder is het om ze vanaf de top bij de Ermita de San Pedro te zien. Het laatste hoofdstuk van *De dans van de tulpen* speelt zich hier af. Je ziet de riviermonding met het water dat bij eb en vloed steeds een ander beeld schetst. De wandeling begint in de wijk Akorda en de top bereik je in minder dan een halfuur.

5 ERMITA DE SANDAILI EN OJO DE AITZULO, OÑATI

Op deze plek begint *De schreeuw van de bergen*. Bijgeloof en mythen, zo kenmerkend voor de Baskische bergen, bestaan hier nog steeds. Sandaili is de duisternis. Voor optimisme is het beter om naar de Aitzulo-grot te gaan, met de hemel als dak en de Oñati-vallei aan je voeten.